

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4178/2022
16.06.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: др Драгише Б. Слијепчевића, председника већа, Јасмине Стаменковић, др Илије Зиндовића, Бранка Станића и Иване Рађеновић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Снежана Цемовић, адвокат из ..., против тужене „HALKBANK“ а.д. Београд, чији је пуномоћник Јелена Мустецић, адвокат из ..., ради утврђења и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужене, изјављеној против пресуде Вишег суда у Чачку Гж 1572/21 од 15.09.2021. године, у седници одржаној дана 16.06.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Чачку Гж 1572/21 од 15.09.2021. године у делу којим је одлучено о тужбеном захтеву тужиље за утврђење ништавости одредбе члана 8. Уговора о готовинском кредиту бр. ... од 30.03.2015. године и праву на враћање новчаног износа наплаћеног по ништавој одредби.

ПРЕИНАЧАВАЈУ СЕ пресуде Вишег суда у Чачку Гж 1572/21 од 15.09.2021. године и Основног суда у Чачку П 2077/20 од 08.02.2021. године, тако што се **ОДБИЈА**, као неоснован, тужбени захтев тужиље којим је тражила да се утврди да је ништава и да не производи правно дејство одредба члана 8. Уговора о готовинском кредиту бр. ... од 30.03.2015. године која гласи: „Накнада за обраду кредита износи 1% од износа одобреног кредита, фиксна је и наплаћује се на дан пуштања средстава кредита у течај“, да се обавезе тужена да тужиљи на име стицања без основа исплати износ од 14.451,00 динара са законском затезном каматом почев од 30.03.2015. године до исплате, као и да се обавезе тужена да тужиљи накнади трошкове парничног поступка.

НЕ ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Чачку Гж 1572/21 од 15.09.2021. године, у делу којим је одлучено о тужбеном захтеву тужиље за утврђење ништавости одредбе члана 8. Уговора о готовинском кредиту број ... од 19.07.2018. године и праву на враћање новчаног износа наплаћеног по ништавој одредби.

ОДБАЦУЈЕ СЕ, као недозвољена, ревизија тужене изјављена против пресуде Вишег суда у Чачку Гж 1572/21 од 15.09.2021. године, у делу којим је одлучено о тужбеном захтеву тужиље за утврђење ништавости одредбе члана 8. Уговора о готовинском кредиту број ... од 19.07.2018. године и праву на враћање новчаног износа наплаћеног по ништавој одредби.

Свака странка сноси своје трошкове поступка.

Образложење

Пресудом Основног суда у Чачку П 2077/20 од 08.02.2021. године, ставом првим изреке, утврђено је да је одредба члана 8. Уговора о готовинском кредиту бр. ... од 30.03.2015. године ништава и да не производи правно дејство. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиљи на име стицања без основа исплати износ од 14.451,00 динара са законском затезном каматом почев од 30.03.2015. године па до исплате. Ставом трећим, утврђено је да је одредба члана 8. Уговора о готовинском кредиту број ... од 19.07.2018. године ништава и да не производи правно дејство. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да тужиљи на име стицања без основа исплати износ од 2.250,00 динара са законском затезном каматом почев од 19.07.2018. године па до исплате. Ставом петим изреке, обавезана је тужена да тужиљи на име трошкова парничног поступка исплати износ од 25.386,00 динара са законском затезном каматом почев од извршности пресуде па до исплате.

Пресудом Вишег суда у Чачку Гж 1572/21 од 15.09.2021. године, одбијена је жалба тужене и потврђена је наведена првостепена пресуда.

Против наведене правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију, због погрешне примене материјалног права, позивајући се на одредбу члана 404. ЗПП.

Одлучујући о дозвољености ревизије, у смислу члана 404. ЗПП („Службени гласник РС“ бр.72/11, 55/14, 87/18 и 18/20) Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији у односу на Уговор о готовинском кредиту бр. ... од 30.03.2015. године, ради уједначавања судске праксе, јер је побијана другостепена пресуда у овом делу у супротности са правним ставом Врховног касационог суда о дозвољености уговарања трошкова кредита од 22.05.2018. године, као и са допуном тог става од 16.09.2021. године, због чега је одлучио као у ставу првом изреке.

Испитујући правилност побијане пресуде на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је оценио да је ревизија тужене делимично основана и делимично недозвољена.

Доношењем побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила је са правним претходником тужене дана 30.03.2015. године закључила уговор о готовинском кредиту, којим је истој одобрен кредит у износу од 12.000 евра у динарској противвредности са роком отплате од 84 месеца. Одредбом члана 8. Уговора је одређено да накнада за обраду кредита износи 1% од износа одобреног кредита, фиксна је и наплаћује се на дан пуштања средстава кредита у течај. Парничне странке су такође дана 19.07.2018. године закључиле уговор о готовинском кредиту којим је тужили одобрен кредит у износу од 150.000,00 динара са роком отплате од 24 месеца. Одредбом члана 8. тог уговора је одређено да накнада за обраду и реализацију кредита износи 1,5000% од износа одобреног кредита, фиксна је и наплаћује се на дан пуштања средстава кредита у течај. Тужена је по спорним одредбама од тужиле наплатила износ од 14.451,00 динар, односно износ од 2.250,00 динара на име накнаде за обраду кредита.

На основу овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови заузимају правно становиште да је спорна уговорна одредба супротна основним начелима облигационог права, садржаним у члановима 11., 12. и 15. ЗОО. Уговорна одредба не прецизира који су то трошкови банке, те је остао непознат механизам према коме је тужена банка утврдила висину наплаћених трошкова.

С обзиром на заузето становиште, тужилац има право на враћање новчаног износа наплаћеног по ништавој одредби на основу члана 210. и 214. Закона о облигационим односима, са законском затезном каматом од дана стицања, јер је тужена банка несавестан стицалац.

По оцени Врховног касационог суда становиште нижестепених судова је засновано на погрешној примени материјалног права.

Према члану 103. став 1. ЗОО, уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима, а на ништавост суд пази по службеној дужности на основу члана 109. истог закона.

Према одредби члана 1065. ЗОО, уговором о кредиту банка се обавезује да обвезнику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава на одређено или неодређено време за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плати уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је то утврђено уговором. Уговор о кредиту се закључује у писменој форми, што значи да се у писаном тексту уговора мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита (члан 1066).

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде банкарских услуга закљученог Уговора о кредиту произлази из члана 43. Закона о банкама, којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово право банке је регулисано и подзаконским актима и то Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини обрасца који се уручују кориснику („Сл. гласник РС“ број 65/11), која је донета на основу одредаба Закона о заштити корисника

финансијских услуга („Сл. гласник РС“, бр.36/11 и 39/14), који се примењује од 05.12.2011. године, па тако и у конкретном случају јер су предметни уговори о кредиту закључени 30.03.2015. и 19.07.2018. године.

Према томе, банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга насталих у вези са реализацијом кредита, али је таква одредба уговора правно ваљана под условом да је банка у предуговорној фази информисала корисника кредита о врсти и висини свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, понудом која је то садржала, уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви, периоде у којима ће се мењати и начин измене, што је прописано у члану 17. став 4. тачка 10. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Обавештавање корисника у предуговорној фази засновано је на једном од основних начела заштите корисника (право корисника на информисање), и обухвата дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа обавештења о условима који се односе на уговор о кредиту за који је показао интересовање (у даљем тексту понуду), на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду (чланови 5. тачка 3. и 17. став 1. наведеног закона).

Сагласно овим законским одредбама у наведеној Одлуци Народне банке Србије („Сл. гласник РС“, бр.45/11), ближе су утврђени изглед и садржина обрасца на којима се понуда уручује кориснику, па је банка дужна да кориснику кредита пре закључења уговора уручи понуду сачињену на одговарајућем обрасцу (образац 1Б-основни подаци о кредиту) који у тачки 3. обухвата трошкове кредита, а у тачки 3.3. висину и врсту свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита (очекивани трошкови у динарима исказују се у апсолутном износу).

У конкретном случају тужила је као прилог уз своју уз тужбу доставила понуду поводом закључења уговора од 30.03.2015. године која садржи конкретне износе које је тужила дужна да плати на име трошкова обраде кредита. У понуди је утврђена висина једнократне накнаде за обраду кредитног захтева. Њена садржина је инкорпорисана у предметни уговор о кредиту, па је тужили јасно предочена накнада за обраду захтева. Како је тужила садржином понуде обавештена о врсти и висини накнаде која падају на њен терет, то банка није била у обавези да доказује структуру, нити стварне трошкове накнаде, нити је таква уговорна одредба неодређена у смислу чланова 8. и 19. став 1. тачка 12. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Исказивање ове накнаде за банкарску услугу (обрада кредитног захтева и пуштање кредита у коришћење) задовољава услов одређености уговорне обавезе и у смислу члана 50. ЗОО (врста и висина/фиксна или променљива. У ситуацији када је трошак обраде кредита био исказан кроз ефективну каматну стопу и садржан у понуди банке, на коју је корисник кредита пристао, тај трошак је од корисника кредита наплаћен на законом дозвољен начин. Из наведеног следи закључак да је тужила својевољно пристала на тако уговорене услове. Тужила је имала могућност да одустане од закљученог уговора о кредиту, у року од 14 дана од дана закључења уговора, у складу са одредбом члана 12. став 1. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Како то није учинила и како је била упозната са врстом и висином свих трошкова који падају на њен терет по основу оба закључена уговора о кредиту, следи

да је банка у свему законито поступила. У складу са изнетим, наведена одредбе уговора о кредиту бр. ... од 30.03.2015. године којом је предвиђена накнада за трошак обраде кредита није ништава.

С обзиром да побијана уговорна одредба није ништава, то тужиља неосновано потражује наплаћени новчани износ са затезном законском каматом на основу чланова 210. и 214. ЗОО.

На основу члана 416. став 1. ЗПП одлучено је као у ставу другом изреке.

Међутим, у односу на правноснажну пресуду по тужбеном захтеву тужиље за утврђење ништавости одредбе члана 8. Уговора о готовинском кредиту број ... од 19.07.2018. године и праву на враћање новчаног износа наплаћеног по ништавој одредби, ревизијски суд налази да нису испуњени услови предвиђени одредбом члана 404. став 1. Закона о парничном поступку за изузетну дозвољеност ревизије. Тужена није доказала да је у предуговорној фази тужиљи доставила понуду са јасно означеном висином трошкова обраде кредита који су одређени уговором о кредиту од 19.07.2018. године и наплаћени од тужиље.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу трећем изреке, применом одредбе члана 404. став 2. Закона о парничном поступку.

Одлучујући о дозвољености изјављене ревизије, у складу са одредбом члана 410. став 2. тач. 5. Закона о парничном поступку, Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужене у овом делу недозвољена.

Тужба у овој правној ствари поднета је 14.10.2020. године, а вредност предмета спора је 16.701,00 динара. Имајући у виду да је вредност предмета спора испод динарске противвредности 3.000 евра, то је ревизија тужене недозвољена.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд одбацио је ревизију туженог, као у ставу трећем изреке, применом одредбе члана 413. Закона о парничном поступку.

Применом члана 165. у вези члана 153. става 1. ЗПП, Врховни касациони суд је имајући у виду сразмеран успех странака у спору одредио да свака странка сноси своје трошкове поступка.

**Председник већа - судија
др Драгиша Б. Слијепчевић, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**